

God liefhebben

Het woord mystiek stamt van het griekse woord Mystikos, dat geheimzinnig betekent.

Bij de eerste kennismaking is mystiek zeker geheimzinnig. Mystiek is al oud en er zijn allerlei mystieke stromingen en sommige wilden ook voor buitenstaanders geheim houden wat de inhoud van hun mystiek was. Vandaar dat veel mensen mystiek zweverig vinden, ongrijpbaar.

Vandaag willen we een toch een poging wagen tot enig zicht op de mystiek.

Mystiek, zo schrijft Wikipedia, betreft het hartstochtelijk streven naar een persoonlijke vereniging van de ziel met God. Veelal gebeurt dit door middel van [gebed](#) of [meditatie](#).

Met die uitspraak van Wikipedia kunnen we een verkenning van de mystiek uitvoeren.

Ik lees Deuteronomium 10:12

Welnu, Israël,

wat heeft de ENE, je God,

anders van je gevraagd

dan te vrezen de ENE, je God, door te wandelen in al zijn wegen en hem lief te hebben,

door de ENE, je God, te dienen

met heel je hart en met heel je ziel;

God lief hebben. De Ene dienen met heel je hart en met heel je ziel. Dat is het eerste woord van de tien woorden. Het eerste dat van ons gevraagd wordt. Die vraag opgevat als een persoonlijke opdracht, dat is de centrale impuls van alle joodse en christelijke mystiek.

Gij met uw woord

waarom bezoekt Gij mij

waarom roept Gij ons aan

deze mensen die hier zijn.

Omdat Gij liefde zijt

en niet alleen wilt blijven

roept Gij mensen aan

deze mensen, ontferm U.

In dit mystieke liedje van Huub Oosterhuis echoot het liefhebben. Want het verlangen om lief te hebben, is het verlangen van God. Het verlangen naar ontmoeting en verbinding. Wij zijn uitgenodigd lief te hebben. Hartstocht kan dat worden. Vurig verlangen .

Zingen: Lied van woord en weg VL 237

Hoe dan?

Nog weet ik niet van u

ooit zal ik u aanschouwen.

Zo eindigt het lied. Want hoe we ook verlangen God met hart en ziel lief te hebben, God is verborgen voor ons directe waarnemen. God is er niet in een menselijke gestalte met menselijke eigenschappen.

God is een groot mysterie. En wij zijn over God voortdurend in verwarring. Als iemand roept: Daar is hij!, geloof het niet. Als iemand zegt: Hier is God geweest, haal je schouders op. God is ongrijpbaar.

Het evangelie van Thomas begint met de aanhef: Dit zijn de geheime woorden die de levende Jezus sprak. Jezus sprak immers tegen zijn leerlingen meer direct en open dan tegen het volk. Nu is wat geheim was, openbaar geworden. Nu staat het in boeken en ieder die het wil lezen, kan het lezen. Maar nog altijd is het zo dat het begrijpen van wat gezegd is, overdenking, contemplatie, meditatie, studie vraagt. Wij moeten ons ernstig inspannen om de woorden van de Schriften, de hele Bijbel en andere boeken, die ons kennis van God willen overdragen, eigen te maken. En het gaat niet alleen om kennis.

Hadewych schreef in een van haar brieven: "Wie God bemint, bemint zijn werken. Zijn werken zijn de edele deugden. Wie bijgevolg God bemint, die bemint de deugden. En deze minne is waarachtig en vol troost. De deugden bewijzen de minne, niet de zoetheid. Niet naarmate iemand zoetheid voelt is de minne in hem, maar naarmate hij gegrond is in de deugden en geworteld in de naastenliefde."

God liefhebben is dus niet je overgeven aan een gevoel van liefde, zegt Hadewych, maar het beoefenen van de deugden. Belangrijke deugden zijn eerbied, evenwichtigheid of matigheid, uithoudingsvermogen of trouw, onzelfzuchtigheid, medelijden en iemand niet veroordelen, maar vrij laten, hoffelijkheid, tevredenheid, geduld, inzicht, waarheidsgevoel, moed, discretie, en liefde. Nog altijd is het voor jezelf en de samenleving waarin je leeft, belangrijk dat je zulke deugden toepast. Ook al praten wij niet meer over de deugden als deugden. Maar dat wij deze waarden hoog gehouden is belangrijk. Dat je jezelf erin oefent om zulke waarden te ontwikkelen. Daar hoort ook zelfonderzoek en zelfkennis bij. Hoe handelde ik en waar was dat handelen gebrekkig en voor verbetering vatbaar. Het gaat om een weg van geleidelijk groeien als mens door bewust het goede te willen doen. Groeien naar waardevoller leven door goede sociale omgang of bijbels gezegd: door je naaste te dienen. Hadewych zag de mystieke ervaring van de minne als een genade van god, als mogelijk een antwoord van God op het beminnen van God. Maar ook zonder die mystieke ervaring maakt de weg van de deugd je tot een rijker mens.

Zingen: Wie zijn leven VL 441

De wereld en ik

Uit het evangelie van Thomas. Jezus zei: Als zij die jullie leiden zeggen: Zie het Koninkrijk is in de hemel, dan zullen de vogels van de hemel jullie voor zijn. Als zij zeggen: Het is in de zee, dan zullen de vissen jullie voor zijn. Maar het Koninkrijk is binnenin jullie en buiten jullie. Als jullie jezelf kennen, zullen jullie ook gekend worden en zullen jullie weten dat jullie zonen van de levende Vader zijn. Maar als jullie jezelf niet kennen, dan zullen jullie in armoede zijn; dan zijn jullie de armoede.

Het Koninkrijk is binnenin jullie en buiten jullie. Is dat duidelijk of onduidelijk? In onze dagelijkse werkelijkheid praten we over de wereld in woorden van hier en daar, voor en achter, binnen en buiten, voor en na, boven en onder, oorzaak en gevolg. Alsof de gehele werkelijkheid bestaat uit losse onafhankelijke objecten in ruimte en tijd. In de dagelijkse werkelijkheid beleven we dat vaak zo, maar tegelijk is de werkelijkheid ook anders. Die andere ervaring zoekt het geloof en de mystiek. Dan is toeval, niet altijd toevallig. Dan zijn oorzaken en gevolgen anders. Dan blijkt dat het onwaarschijnlijke, soms wel gebeurt. Dan is er liefde, die de loop der dingen kan doorbreken. Daar zoekt de mystiek naar inzichten.

En daarmee ook naar de samenhang hoe ik en jij in die werkelijkheid met die verschillende beelden leven. Wie ben ik? Volgens sommige hersenonderzoekers ben ik mijn brein en volgens mijn ervaring ben ik een uniek mens met mijn eigen levensloop en zelfbeeld.

De werkelijkheid heeft zo een binnenin en een buiten. Zelfkennis maakt van deze ervaringen een

onlosmakelijk deel uit. Zelfkennis is nodig om in beide ervaringswerelden te leven en beide ervaringen als een werkelijkheid van het leven op aarde te weten.

Daarom: Als jullie jezelf kennen, zullen jullie ook gekend worden en zullen jullie weten dat jullie kinderen van de levende Vader zijn, zegt Jezus. De aardse werkelijkheid en de geestelijke, de goddelijke werkelijkheid komen dan in samenhang. Dan wordt de uitdrukking Jullie zijn kinderen van de levende Vader een doorleefde ervaring.

Zingen: Delf mijn gezicht op VL 744

Een leerling vroeg aan een meester: wat moet ik doen om tot verlichting te komen? Houthakken, was het antwoord. En als ik de verlichting heb verkregen, wat moet ik dan doen? Houthakken, was het antwoord.

Het werk dat je doet, de inspanning die je levert om God lief te hebben en je naaste te dienen, blijft het werk dat je "moet" doen. Dat werk loont door de innerlijke rijkdom die het je geeft. Een andere beloning is niet nodig. Het leven op aarde is geen straf. Na het leven volgt geen loon naar werken en geen compensatie voor wat je tekort bent gekomen. De mystieke ervaringen maken deel uit van de innerlijke rijkdom die je verwerft. Ze zijn geen bonus op het salaris dat je op je levensweg verdient.

De mystiek is een levensweg, waarop de leerling zich oefent voor het leven op aarde.

De mysticus Bonaventura zei "Als je echt wilt weten hoe deze dingen (mystieke ervaringen) een mens overkomen, vraag het dan aan de genade, niet aan de leer; aan het verlangen, niet aan het verstand; aan het vurige gebed, niet aan de kennis van de geleerden; aan de Bruidegom, niet aan de leraar; aan God, niet aan de mensen; aan de duisternis, niet aan de dag; niet aan lampen en verlichting, maar aan het Vuur dat alles doet ontvlammen en ons in God omhult met grote beminnelijkheid en vurige liefde. En dat Vuur is heel zeker God, en de haard daarvan is in Jeruzalem."

En Huub Oosterhuis bewerkte een tekst van Augustinus tot een lied:

Veel te laat heb ik jou liefgekregen
wat ben je oud, wat ben je nieuw.
Binnen in mij was je, ik was buiten
en ik zocht jou als een ziende blinde buiten mij,
en uitgestort als water liep ik van jou weg
en liep verloren tussen zoveel schoonheid die niet jij is.
Toen heb jij geroepen en geschreeuwd,
door mijn doofheid ben jij heen gebroken.
Oogverblindend ben jij opgedaagd
om mijn blindheid op de vlucht te jagen.
Geuren deed jij en ik haalde adem,
nog snak ik naar adem en naar jou.
Proeven deed ik jou en sindsdien dorst ik,
honger ik naar jou.
Mij lichtgeraakte, heb jij doen ontbranden.
En nu brand ik lichterlaaie naar jou toe om vrede.

Zegen

Uit het evangelie van Thomas (logion 10)

Jezus zei:

Ik heb vuur op de wereld geworpen

en zie: Ik waak erover

totdat het opvlamt